

Pracujesz jako niania?

Poznaj ubezpieczenia osób
wykonujących umowę uaktywniającą

ZUS

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Umowa uaktywniająca to umowa o świadczenie usług, na podstawie której niania opiekuje się dzieckiem lub dziećmi.

Dzięki tej umowie będziesz objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowymi, wypadkowym i zdrowotnym. Składki na te ubezpieczenia sfinansuje w całości lub w części państwo. Możesz też przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Składkę na to ubezpieczenie finansujesz Ty.

Kiedy możesz pracować na podstawie umowy uaktywniającej

Możesz pracować na podstawie umowy uaktywniającej, jeśli:

- jesteś pełnoletnia,
- opiekujesz się dzieckiem, które ukończyło 20 tygodni; opiekę możesz sprawować do końca roku szkolnego (31 sierpnia), w którym dziecko skończy 3 lata, a jeśli pobyt dziecka w przedszkolu jest niemożliwy lub utrudniony – roku, w którym skończy 4 lata,
- nie jesteś matką dziecka, którym się opiekujesz,
- umowę podpiszą z Tobą rodzice dziecka lub rodzic, który samotnie wychowuje dziecko; za rodzica uważa się także opiekuna prawnego oraz inną osobę, której sąd powierzył opiekę nad dzieckiem.

Kiedy budżet państwa sfinansuje za Ciebie składki

Budżet państwa finansuje za Ciebie składki, gdy są spełnione oba następujące warunki:

- 1) zarabiasz maksymalnie 1505 zł brutto (czyli kwotę 50% minimalnego wynagrodzenia w 2022 r.); jeśli zawarłaś umowę uaktywniającą przed 2018 r. – maksymalnie 3010 zł brutto (czyli tyle, ile wynosi minimalne wynagrodzenie w 2022 r.),
- 2) rodzice dziecka są objęci powszechnymi ubezpieczeniami społecznymi (mają umowy o pracę lub umowy cywilnoprawne lub prowadzą działalność gospodarczą) albo ubezpieczeniami społecznymi rolników; jeśli dziecko wychowuje jedno z rodziców, drugie nie musi spełniać tego warunku.

Kto sfinansuje za Ciebie składki, gdy zarabiasz więcej niż minimalne wynagrodzenie lub 50% minimalnego wynagrodzenia

Gdy Twoja pensja jest wyższa niż 3010 zł (dla umów zawartych przed 2018 r.) albo 1505 zł (dla umów zawartych po 2017 r.), składki od nadwyżki ponad tę kwotę:

- na ubezpieczenia emerytalne i rentowe współfinansujesz wraz z rodzicami dziecka:

- składkę na **ubezpieczenie emerytalne** Ty i rodzic finansujecie w równych częściach (po 9,76%),
 - składkę na **ubezpieczenia rentowe** finansujecie: Ty w wysokości 1,5%, rodzic – w wysokości 6,5%,
- na **ubezpieczenie zdrowotne** finansujesz Ty,
 - na **ubezpieczenie wypadkowe** finansuje w całości rodzic.

Składkę na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe zawsze finansujesz w całości Ty (o ile przystąpisz do tego ubezpieczenia).

Wszystkie składki opłaca do ZUS rodzic (także te finansowane przez Ciebie).

Jakie obowiązki ma rodzic (Twój płatnik składek)

Twoim płatnikiem składek jest **jedno z rodziców dziecka**. Rodzic powinien:

- zgłosić Cię do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego za pomocą formularzy ZUS ZUA (do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego) albo ZUS ZZA (do ubezpieczenia zdrowotnego) w ciągu 7 dni, odkąd zgodnie z umową zaczęłaś opiekować się dzieckiem,
- zgłosić członka Twojej rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego lub go z niego wyrejestrować na formularzu ZUS ZCNA w ciągu 7 dni od dnia, w którym poinformowałaś płatnika składek o konieczności zgłoszenia lub wyrejestrowania danego członka rodziny,
- wyrejestrować Cię z ubezpieczeń na formularzu ZUS ZWUA w ciągu 7 dni, odkąd przestaniesz opiekować się dzieckiem,
- sporządzać i przekazywać do ZUS dokumenty rozliczeniowe (ZUS DRA, ZUS RCA, ZUS RSA) za poprzedni miesiąc do 15 dnia następnego miesiąca (w niektórych przypadkach zrobimy to za niego),
- potrącać z Twojego wynagrodzenia składki, które finansujesz, w tym składkę na ubezpieczenie chorobowe (jeśli do niego przystąpiłaś) oraz opłacać składki.

Od jakiej kwoty (podstawy wymiaru) rodzic oblicza Twoje składki na ubezpieczenia społeczne

Jeśli w umowie uaktywniającej ustaliłaś z rodzicami (albo rodzicem samotnie wychowującym) dziecka wynagrodzenie kwotowo, to rodzic **obliczy składki na ubezpieczenia** od Twojego przychodu z tej umowy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Jeśli określiliście inną formę wynagrodzenia, to składki na ubezpieczenia społeczne rodzic dziecka obliczy od zadeklarowanej kwoty.

Nie może ona jednak być niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia 3010 zł w 2022 r.

Składki na ubezpieczenie wypadkowe i dobrowolne chorobowe rodzic dziecka obliczy od takiej samej kwoty, od jakiej obliczył składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Kwota, od której rodzic oblicza składki na Twoje ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w 2022 r. nie może przekroczyć 177 660 zł rocznie. Jeśli masz innych płatników składek, kwoty tej nie może przekroczyć suma wszystkich przychodów od wszystkich płatników.

Limit ten nie dotyczy kwoty, od której rodzic opłaca składki na ubezpieczenie wypadkowe i chorobowe. Jednak w przypadku ubezpieczenia chorobowego kwota, od której rodzic dziecka oblicza składkę na to ubezpieczenie, w 2022 r. nie może być wyższa niż 14 805 zł miesięcznie.

Od jakiej kwoty (podstawy wymiaru) rodzic oblicza Twoją składkę na ubezpieczenie zdrowotne

Kwotą, od której rodzic oblicza składki na ubezpieczenie zdrowotne, jest przychód. Podstawę tę pomniejsza się jednak o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe (jeśli do niego przystąpisz).

Jaka jest wysokość składek

Wysokość składek wynosi:

- na ubezpieczenie emerytalne – 19,52% kwoty, od której rodzic oblicza składkę,
- na ubezpieczenia rentowe – 8%,
- na ubezpieczenie chorobowe – 2,45%,
- na ubezpieczenie wypadkowe – wysokość składki jest zróżnicowana, przy czym jeżeli rodzic jako płatnik składek zgłasza do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 osób to wysokość składki wynosi 1,67%; zasady jej ustalania znajdziesz w poradniku *Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe* na www.zus.pl,
- na ubezpieczenie zdrowotne – 9%.

WAŻNE!

Rodzic nie opłaca za Ciebie składek na Fundusz Pracy, Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych.

Jakie informacje powinien przekazywać Ci rodzic jako płatnik składek

Rodzic dziecka powinien przekazywać Ci informacje zawarte w dokumentach, w których rozlicza składki, abyś mogła je zweryfikować. Może je przekazywać na piśmie lub – za Twoją zgodą – w formie dokumentu elektronicznego. Jeśli uważasz, że nie są one zgodne z prawdą, to możesz zwrócić się do rodzica o poprawienie danych zawartych w tych dokumentach. Masz na to 3 miesiące od otrzymania informacji. Jeśli rodzic nie sprostuje błędnych informacji w ciągu miesiąca, możesz zgłosić w naszej placówce wnioski o poprawienie danych.

WAŻNE!

Rodzic dziecka ma obowiązek przekazywać Ci informacje zawarte w dokumentach, w których rozlicza składki, za ubiegły rok w podziale na poszczególne miesiące do 28 lutego następnego roku. Jeśli zażadasz, musi także przekazać Ci takie informacje za poprzedni miesiąc, lecz nie częściej niż raz na miesiąc.

WAŻNE!

Dowiedz się w swoim urzędzie skarbowym, jakie obowiązki podatkowe wynikają dla Ciebie z umowy uaktywniającej.

Co dają Ci ubezpieczenia społeczne

Dzięki ubezpieczeniom społecznym możesz otrzymać jednorazowe, okresowe lub stałe świadczenia w razie choroby, urodzenia dziecka i rodzicielstwa, wypadku przy pracy lub niezdolności do pracy.

Z ubezpieczeń **emerytalnego i rentowych** Tobie lub Twoim bliskim przysługują następujące świadczenia:

- **emerytura** – gdy osiągniesz wiek emerytalny (60 lat dla kobiet, 65 lat dla mężczyzn),
- **renta z tytułu niezdolności do pracy** – gdy lekarz orzecznik ZUS stwierdzi u Ciebie długotrwałą niezdolność do pracy, o ile masz wymagany staż ubezpieczenia,
- **renta szkoleniowa** – gdy lekarz orzecznik ZUS stwierdzi u Ciebie długotrwałą niezdolność do pracy, ale po szkoleniu możesz uzyskać takie kwalifikacje, które przy Twoim stanie zdrowia pozwolą Ci wykonywać pracę,
- **renta rodzinna** – przysługuje uprawnionym członkom Twojej rodziny po Twojej śmierci,

- **zasitek pogrzebowy** – przysługuje Twoim bliskim po Twojej śmierci lub Tobie po śmierci członka Twojej rodziny; w określonych ustawowo przypadkach zasitek ten przysługuje także osobie niespokrewnionej lub instytucji, jeśli pokryły koszty Twojego pogrzebu.

WAŻNE!

Gdy będziesz otrzymywać emeryturę lub rentę i dostaniesz orzeczenie o niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji albo ukończysz 75 lat, będzie przysługiwać Ci dodatek pielęgnacyjny.

Do renty rodzinnej przysługuje dodatek dla sierot zupełnych.

Z **ubezpieczenia chorobowego** przysługują Ci następujące świadczenia:

- **zasitek chorobowy** – gdy masz zwolnienie lekarskie w związku z niezdolnością do pracy z powodu choroby; zasitek przysługuje przez maksymalnie 182 dni albo – w przypadkach wymienionych w ustawie – przez 270 dni,
- **świadczenie rehabilitacyjne** – gdy wykorzystasz cały okres zasiłku chorobowego, ale nadal nie masz zdolności do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza mogą umożliwić Ci odzyskanie tej zdolności; świadczenie przysługuje przez okres niezbędny do przywrócenia Ci zdolności do pracy, ale nie dłużej niż przez 12 miesięcy,
- **zasitek macierzyński** – gdy urodziło Ci się dziecko albo przyjmiesz na wychowanie dziecko w wieku do 7 lat (lub do 10 lat, jeśli dziecko ma odroczone obowiązki szkolne),
- **zasitek opiekuńczy** – gdy (w określonych ustawowo przypadkach) sprawujesz osobistą opiekę nad chorym dzieckiem, dzieckiem niepełnosprawnym, które nie ukończyło 18 lat, innym chorym członkiem rodziny albo zdrowym dzieckiem do lat 8,
- **zasitek wyrównawczy** – gdy pracodawca obniżył Twoje wynagrodzenie, ponieważ poddajesz się rehabilitacji zawodowej, której celem jest adaptacja lub przyuczenie do określonej pracy.

Z **ubezpieczenia wypadkowego** przysługują Ci następujące świadczenia:

- **zasitek chorobowy** – gdy masz zwolnienie lekarskie w związku z niezdolnością do pracy z powodu schorzenia spowodowanego przez wypadek przy pracy lub chorobę zawodową,
- **świadczenie rehabilitacyjne** – gdy wykorzystasz cały okres zasiłku chorobowego, ale nadal nie masz zdolności do pracy z powodu schorzenia spowodowanego wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza mogą umożliwić Ci odzyskanie tej zdolności; świadczenie przysługuje przez okres niezbędny do przywrócenia Ci zdolności do pracy, ale nie dłużej niż przez 12 miesięcy,

- **zasilek wyrównawczy** – gdy pracodawca obniżył Twoje wynagrodzenie, ponieważ poddajesz się rehabilitacji zawodowej, której celem jest adaptacja lub przyuczenie do określonej pracy, a Twoje schorzenie jest wynikiem wypadku lub choroby zawodowej,
- **renta wypadkowa** – gdy lekarz orzecznik ZUS stwierdzi u Ciebie długotrwałą niezdolność do pracy wynikającą z wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- **jednorazowe odszkodowanie** – za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, który jest następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

WAŻNE!

Jeśli spełnisz ustawowe warunki, będziesz otrzymywać zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne oraz zasiłek macierzyński także po ustaniu zatrudnienia.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 1133, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1205, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2021 r. poz. 75, z późn. zm.).

Ulotka ma charakter informacyjny i nie stanowi wykładni prawa.

Warszawa, marzec 2022 r.

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

www.zus.pl

PLATFORMA USŁUG
ELEKTRONICZNYCH

załatwiasz
sprawy w ZUS
przez internet

elektronicznie
wysyłasz wnioski
i odbierasz odpowiedzi

sprawdź stan
swojego konta
w ZUS

■ **Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS:**

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl

■ **E-wizyta** (wideorozmowa z pracownikiem ZUS): www.zus.pl/e-wizyta